

עלון קבוק השומר הצעיר נשכרת (פנימי)

חברים יקרים,

העפלנו והנענו לחגוג שני עשורים
של שנים; עשרים שנה של קיום יישוב
מהן? תרי במימד העולם הגדול אנו
פוגשים יישובים החוגגים מאות,
ואף אלפי שנים של קיומם - ואנו רק
עשרים שנה מציינים. אך הייחוד והיקר
הוא לנו, שצמד העשורים האלה
שלנו הם, זאת היא תקופה המקפלת
בחוכה את מיטב שנות הנעורים, העשייה
של אדם.

בני עשרים היינו עם ההתנחלות - כיום,
בני ארבעים ומעלה; מכסיף השער, קמטי-
המצח מעמיקים, הידיים - מאומנות
ומסורות לעבודה, המחשבה - לפתוח,
והלב... הלב עולז ורוטט ביום זה,
בראותנו את בנותינו-בנינו, את הבית
המתפרש על אדמה טובה זאת.

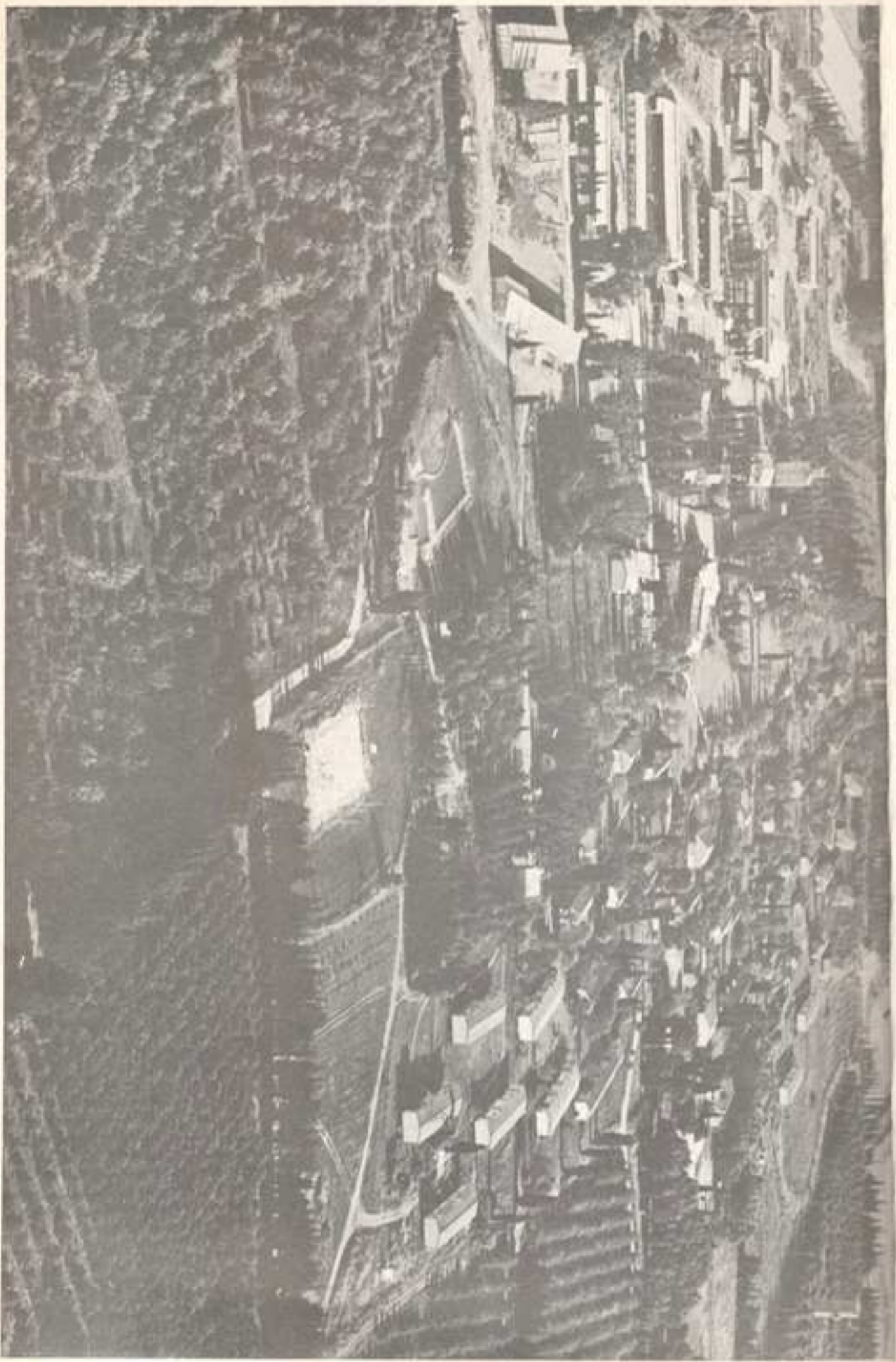
העלון הנחון בזה - לא סקירות-עבר
הוא מביא; הקורא ימצא בו אהבת בית
של ילדינו, את רחשי ליבם של חברינו
כשהמבט מופנה לעתיד, תוך הסתמכות
מציאותית ורעננה על התווה.

אנו מברכים ופתיברכים!

צוות העלון

שמרת, א' בסיון תשכ"ח
28.5.1968

"...ונשען'ס על אדמס" (עמ' ס')

ילדי גן רבקה משומחים על חג ה-20 של הקבוץ ומאחלים

שלוס קבוץ בן 20.

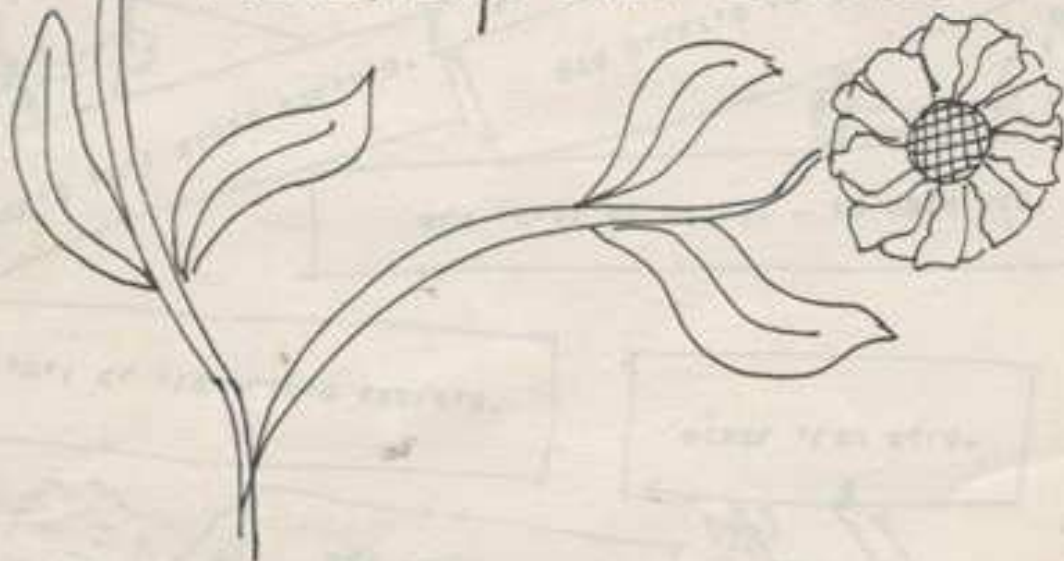
אני מאחל שתחיה יפה
ושיהיה לכל משפחה מקור
ושיהיו הרבה פרחים.

אני מאחל לקבוץ שלי: שיהיה שפע יבול בשדות, והקבוץ
ירויח הרבה כסף בעד החלב והביצים והחיטה, שיבנו הרבה
בתים וישתלו גינות ודשאים ועצים. שיהיו הרבה ורדים
בחממה. ושיהיו הרבה פרות ועופות.

אני מאחל לקבוץ בן ה-20 שיהיה קבוץ עם הרבה פרחים
ועצים ושיהיו לו אדמות פוריות ושירצו לגור בו
אנשים ואני גם מאחל שיהיה קבוץ יפה.

ילדי קבוצת "אורן"
מברכים את קבוצים.

כני המשק אחרי 20 שנות עמל

הפעם לא נעסוק בניחוח העבר ולא בנוסטלגיה, ננסה לצלם את המשק כפי שהוא היום ולהביט קצת קדימה.

מה יהיו פני המשק בעוד כמה שנים? למשל בחש"א.

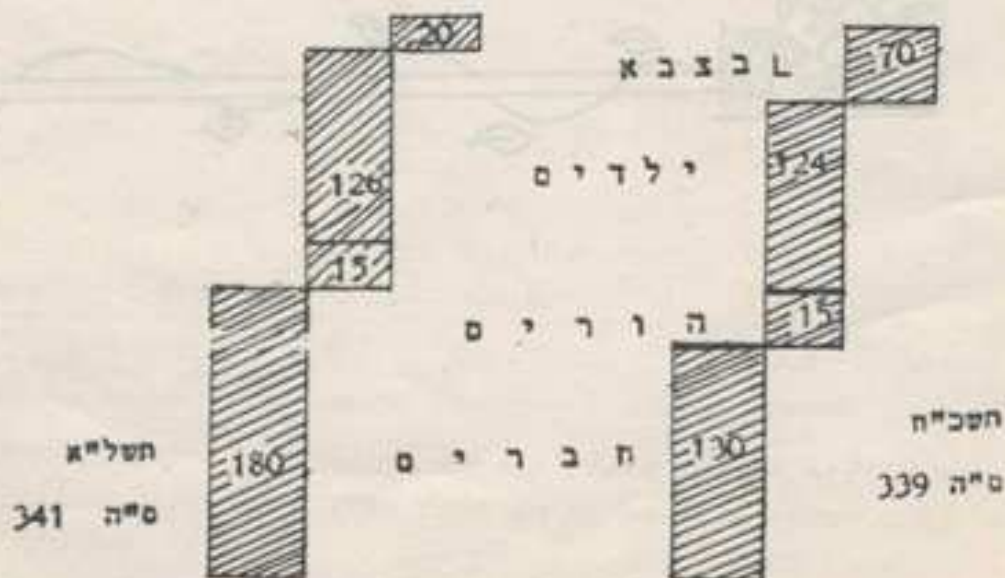
אחד הקוים האופייניים למשק שלנו - היתה התנופה הגדולה, והנה כעבור 20 שנות עשיה, הנענו למשק גדול המסוגל לקלוט את הרור הצעיר. כמובן שהתנופה זהה עם הפתוח, ופתוח זהה עם השקעות.

ובכן, השקענו הרבה מאד כסף וגם מאמצים בלחי-פוסקים. לא מעט היו נסיונות שוא וכשלונות וגם על כך שלמנו מחיר.

השנה, אנו יוצאים מחסותה של הסוכנות היהודית ונכנסים לקטגוריה של מסקי-ביסוס. אנו חקוה כי כספי הביסוס ישלימו את המלאכה שעשינו עד כה בבניית יסודות למשק חקלאי ותעשייתי גדול ויפתחו שלב חדש למשק רווחי, מבוסס הממשיך להתפתח ולקלוט את בניו.

דמוגרפיה - עבודה

אחד הקוים האופייניים לנו, כי ידענו לשמור על המסגרת החבר-תית ולא סבלנו הרבה עזיבות בדרך. ז"א, האוכלוסיה היתה יציבה. מצד שני, גם לא קלטנו הרבה ולמעשה כל השנים שמרנו על אותו מספר חברים. כעת נמצאים בצבא כ-70 חברים צעירים. כמובן שזהו פוטנציאל חברתי גדול ויש להניח כי טוף טוף נוכל לפרוץ את המסגרת הקטנה ולהגדיל את מספר חברינו באופן ניכר.

במבט ראשון, אין חבדל בגודל האוכלוסיה בין חשכ"ח ו-חש"א, אבל אם נתבונן בטבלה נראה כי חלק גדול של החיילים עוברים להיות חברים ומכאן שינוי מהפכני בלוח העבודה.

בשנת חשכ"ח אנו מקבלים בפועל ימי עבודה:

מחברים: 35,000.....

מהורים וילדים: 3,000.....

סה"כ: 38,000..... ימי עבודה

בשנת חש"א נקבל בפועל ימי עבודה:

מחברים: 49,000.....

מהורים וילדים: 3,000.....

סה"כ: 52,000..... ימי עבודה

בחשכ"ח עומדים לרשות המסך 20,000 ימי עבודה בחמורה מהאוכלוסיה הקבועה ובחש"א יעמדו לרשותנו 30,000 ימי עבודה בחמורה. כדי להשלים את החמורה, הרי נבין מה הם הצרכים של המסך החקלאי ותעשייתי.

את החסר בכוח-אדם אנו משיגים על ידי כוחות זמניים ועל ידי שכי-רים. נקודה, כי עד שנת חש"א נוכל לפתור את כל השכירים ולהשלים את החסר על ידי כוחות זמניים בלבד.

קרקע - מים

השטח הפיזי העומד לרשותנו מחלק כדלקמן:

סה"כ 4,400 דונם בעיבור חקלאי.

היות ולא תכננו הגדלת שטחי מטע, הרי החלוקה הזאת תשאר גם בשנים הבאות. במידה ובעית סך-ג'ין תבוא על פחרונה, הרי עלולים לחול שנויים במפת השטחים של המטע. מצד אחד - הקטנת המשכבה, ומצד שני - הסדרת החלקות המפוצלות.

בעית פיצול המשכבה, היא מנה חלקינו מאז עלינו על הקרקע בחבל ארץ זה, ויהיה מיותר להרחיב על כך את הדבור. נזכור רק כי הדבר הוא לרועץ למטע שלנו.

להשקית השטחים העומדים לרשותנו, אנו מקבלים זכות הטקה ל-מיליון קוב מים. הכמות הזאת מספיקה להשקיית כ-2,000 דונם גידולי סדה ומטעים ולצרכי הנקורה. בחש"א נהיה זקוקים לתוספת של 100,000 קוב מים.

מכסות ייצור

היות והשוק הישראלי רווי תוצרת חקלאית, קבעה הממשלה מכסות ייצור בענפים שבהם יש עודף ייצור. הדבר חזה מבכיל את התפתחות הענפים. וזאת היא החמונה אצלנו:

הענף	יכולת הייצור	מכסת ייצור
רפת	550,000 ליטר חלב	612,000 ליטר חלב
לול	700,000 ביצי רבייה 80 טון בשר	500,000 ביצי רבייה 80 טון בשר
סרנה	70 טון דגים	50 טון דגים

מכאן ברור כי ברפת אין אנו מנצלים את המכסות וביתר הענפים אנו לא מנצלים את אמצעי הייצור העומדים לרשותנו. בשנים הקרובות נצטרך להאבק על מנת להשיג הגדלת המכסות באותם הענפים שאנו מסוגלים לייצר, ובזה

נכדיל את הרווחיות שלהם.
כאן המקום לציין שההגבלות מחלות על המשק החקלאי מצדיקות קיום
מעשיה בקבוץ ועל כך במקום אחר.

ענפי המשק

אנו מציגים כאן טבלה, באלפי לירות, המשווה את ההכנסות
של הענפים ושל המשק כולו משנת תשכ"ה עד תשל"א. כמדומני, כי ההש-
וואה הזאת ממחישה בצורה בתירה את התפתחות הענף בשנים האחרונות
ומקומו במעגל המשקי שלנו.

הענף	כ"ה	כ"ה	ל"א
רפת	290	330	360
לול	250	290	350
פרה	130	120	120
גרולי שדה	270	600	650
אנסיס	25	150	250
סוכרופיים	35	60	110
פרס	110	280	320
ורדים	-	-	140
מפעל	550	810	1,200
ע.חוץ	55	105	150
ס"ה הכנסות	1,715	2,745	3,650

נרש כי ההכנסות של המשק גדלו כל שנה ב-10%!

הדבר נובע משתי סיבות:

- הסקעות שבוצעו בשנים הקודמות - רק עכשיו נוחנות פרי.
 - ייעול בעבודה הנובע מחירושים ומיכון.
- ואת היא התמונה כולה וכעת נפרט אותה ונעמוד בקצרה על כל ענף ובעיותיו:

רפת: העדר סונה כ-110 חולבות. הענף הוא סטאטי ולמעשה דורך
במקום. יש בעדר שלנו הרבה בעיות כריאותיות אשר מנבילות את התפתחותו
כמו כן אס נצרך בה מכסת הייצור, הרי החסונה תהיה ברורה.
בעתיד הקרוב נצטרך להאבק להגדלת העדר (וכמובן גם מכסות הייצור)
ולהגיע לעדר של 150 חולבות. נראה לי כי מספר פרות כזה ישפר את הרוו-
חיות של הענף. מה גם שההסקעות הדרושות לפיתוח כזה הן קטנות, היות
ומכון החליבה ויתר השרותים יכולים להספיק לרפת גדולה יותר.

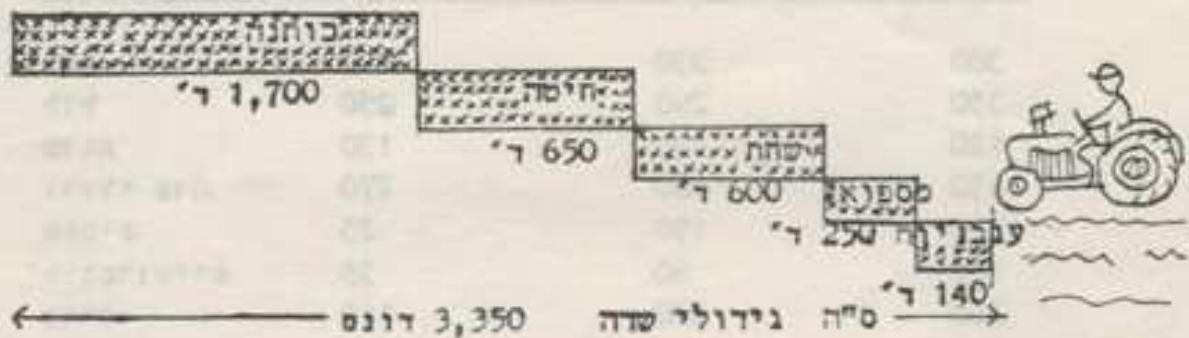
לול: הענף עובר בשתי שלוחות: פיסוס ורביה.

השנה אנו בונים מפטמה, אשר ללא צל של ספק תשפר את
התוצאות של גידול פטמים ואפשר לנצל את כל מכסות
הייצור. יהיה צורך לעבור להאבסה אוטומטית בכל הלולים.

חוספת מבנה חדש, שינויים קלים בלולים ותכנון גבון עשויים להעלות את הענף על פסים רווחיים יותר. התוצאות של השנה הקודמת מוכיחות כי חכן כזאת תהיה ההתפתחות.

מרגה: הענף נפגע קשה מקיצוצים דרסטיים שנבעו מהטלת מכסות. הענף הוא קטן, אבל חיוני ורווחי. כדאי יהיה להשקיע מאמצים להגדלת מכסה הייצור, או הכנסת דגי לוואי, אשר יאפשרו ניצול יתר של השטח. נשארו עוד כ-100 דונם בריכות דדורות וכנראה נצטרך להעמיק אותם בשנים הקרובות.

גידולי שדה: הענף משתרע על רוב הקרקעות שלנו ואלה הצדולים שאנו מגדלים:

אחרי שנים של נסיונות ובריכות, הגענו לגידולים אלה ונראה כי גם בשנים הקרובות נמשיך בכך.

בשחי הבעל אנו מגדלים חיסה ושחת לסירובין.

בשחי השלחין מגדלים כותנה רצוף.

הבעיה המרכזית בענף היא הסדרת רשת מים קבועה. היות וחלק מכספי ביסוס מיועדים למטרה זאת, נצטרך לרשת מחדש את השטח הגדול המשתרע מזרחה מהנקודה. זהו פרויקט גדול שיעלה לנו כ-200,000. אחרי בצוע הפרויקט נקבל שטח מנוקז, טוב ומרושע בצורה יעילה המאפשרת גרירת קוי השקיה וחיסכון בעבודה.

הענף הגדיל בהרבה את הקפו בשנים האחרונות, ואם אין באפשרותנו להרחיבו, הרי יש אפשרות גדולה להגדיל את היבולים ע"י הכנסת כוחות צעירים ולימוד יתר של הבעיות.

אגסים: נטועים כ-100 דונם. חלק של המטע עוד לא נכנס לפוריות ורק בעוד כ-3 שנים כל המטע ישא פרי ונוכל להוציא מסקנות. השנה חלה ירידה חלולה במחירים בשוק ואנו חושבים כי היבולים הטובים וטיב הפרי יאפשרו לענף להחזיק את הראש על פני המים.

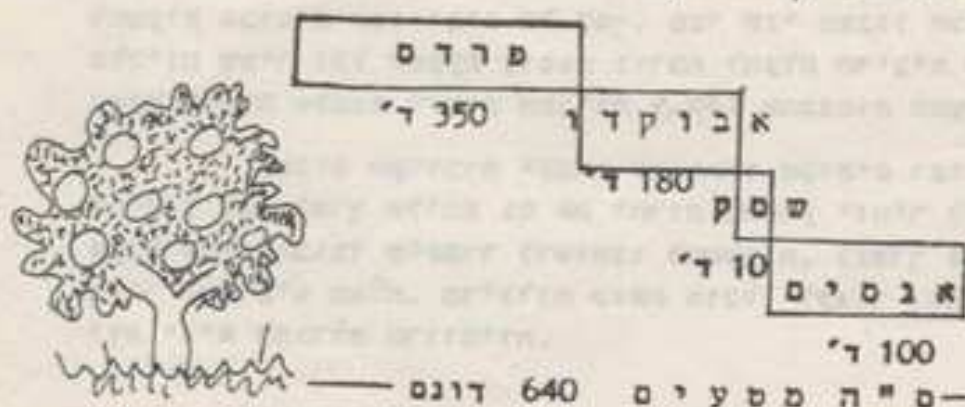
אבוקדו: 50 דונם ע"י הבית נושאים פרי, ועוד כ-130 דונם צעירים נטענו בדרום. היות והמטע בדרום סבל מאד מחוסר ניקוז והשקיה לקויה שיפרנו את שני הדברים האלה ואני מקוים שכזמן הקרוב מצב המטע יוטב. השנה רשחנו בצידוד קבוע 20 דונם אבוקדו ואם הדבר יצליח נמשיך בו גם בשנים הבאות.

ההשקעה הזאת יקרה (-2000 לדונם) אבל כדאית.

אם כניסת המסע לפוריותו נצטרך לסלול כביש גישה למסע הדרומי.

פרדס: ברשותנו 300 דונם פרדס חמניבים כ-3,5 טון פרי לדונם. השנה קבלנו מהסוכנות את החלקה האחרונה. הפרדס הוא לא הומוגני בהתפתחותו ויש חלקות טובות וחלקות נכשלות. השנה עקרנו 14 דונם פרדס וגטע בשנה הבאה זנים עמידים יותר. כמו כן רשתנו בצינורות פלסטיק כ-200 דונם. ההשקיה בצינורות פלסטיק משחררת את העובדים מעבודה קשה ואנו תקוה כי הזמן שיעמוד לרשות העובדים יושקע בטיפול העצים וזה יביא, בסופו של דבר, להגדלת היבול. בשנה הבאה יהיה צורך להשלים את הרישות ועד אז גם לפטר את השכירים שנשארו לנו ב"ירושח" מהסוכנות. אנו תקווה כי כל השיפורים וטיפול יתר יגבירו את היבול שהוא—
הוא הקובע ברווח הענף.

הדרכה המטעים

ורדים: הקימונו חממה של 3 דונם ואחרי חבלי-לידה קשים המפעל עובד וכל אחד המזדמן לבקר נהנה מיופי הפרחים. ההשקעה לדונם חניע כפי הנראה ל-50,000 ל"י. בקרוב נקים מחסן לאריזה וקירור וכוה נשלים את השלב הנוכחי. אם נווכח שההשקעה היחה כדאית והכל כשורה רצוי יהיה לתקים עוד חממה אחת של 3 דונם (מתוך 12 ד' שחוכננו). יש לציין כאן כי זאת חקלאות תעשייתית המבוססת על הרבה ידע ומיכון. רק אם נדע להפנות לענף זה כוח עבודה שיהיה מסוגל להתמודד עם הבעיות, נוכל לבסס ולקדם ענף ייצוא ממדינה ראשונה.

מפעל לרהיטים: לפני כשנתיים תכננו את הרחבתו של המפעל ורק בזמן הקרוב נשלים את הבניה של 800 מ². כמו כן הפעלנו את רוב הציוו המתוכנן. כיום, מאחורינו הויכוחים האם יש לנו מלאכה או תעשיה. אפשר לומר בפה מלא כי הקימונו בית חרושת מודרני ליצור רהיטים. המפעל מסוגל לקלוט עד 30 עובדים ולייצר בהקף של 1,5 מיליון ל"י. בשווק אנו הולכים ומתבססים על 3 שלוחות: חנויות הפרטיות, קבוצים וייצוא.

שתי הבעיות הגדולות העומדות לפנינו בשלב זה: אחת פנימית והשניה חיצונית. א. פטורי מקסימום של שכירים והפיכת המפעל למקום עבודה

שלנו, ז"א, רק של חברים.

ב. הסדרת בעיות השווק שיעור לא מצאו את פתרון עד היום.

ידוע לנו שבתעשייה פועל חוק האינרציה והוא דוחף לפתוח מחסיר. נראה לי כי לפני הרחבה נוספת צריך לתת את הרעת לפתרון שתי הבעיות שהזכרתי למעלה ורק אחר-כך לגשת לפתוח נוסף.

צריך להגיע במהירות להמחיר העשיתי מסודר המאפשר ניתוח רציונלי ורווחי.

היות והמפעל מגיע לשליש מהכנסות המסך, רצוי יהיה לבחון בכובד ראש את כל האסמקטים, הן מבחינה חברתית והן מבחינה משקית.

השקעות ומימונם: אם נשאל את עצמנו מה עלינו עוד להשקיע

כדי להגיע למשק עם ענפים מבוססים כפי שתיארנו לעיל, הרי החשובה לא תהיה פשוטה. ברור, כדי להגיע בחשלי"א למשק בהקף שדובר עליו, צריך להשקיע סכומים מסויימים של כסף. מצד שני מצבנו הכספי הוא רחוק מלהיות שפיר וכל השקעה נוספת נורמת להעלת הריבית שאנו משלמים. בשנה שעברה שלמנו ריבית המגיעה ל-14% מהכנסות המסך!

בשנים הקרובות יעמדו לרשותנו סכומים רציניים של כספי

הביסוס ואם נצרף אליהם גם את יתרות שהמסך יותיר ל"הפחתות" הרי נקבל סכום מכובד שיעמוד לרשותנו להשקעות. נצטרך להקפיד ולא להשקיע מעבר לסכומים האלה. מדיניות כזאת תוכל לעצור את "דהירת" הריבית וזה יביא להגדלת הרווחיות.

בסכומי של דבר יש לנו משק שאפשר להתמאר בו, אבל גם בעיות

לא חסרות. נקווה כי בעשור הקרוב נוכל יחד עם הדור הצעיר שמצטרף לקבוצה לפתור הרבה בעיות ולקדם את המסך לקראת עצמאותו המלאה.

אפרים

Exclusively at

bon marchéNOW... also in
WASH., D.C.OPEN
STOCK

**New
TEAK or
ROSEWOOD
WALL-SYSTEM
from ISRAEL**

Tops in quality & design

\$249.50 Arrangement **\$275.50**
TEAK Illustrated RSWD.

Another Bon Marche exclusive Import—from ISRAEL. We have contracted with the artisans of an Israeli cooperative to supply us with this high quality wall system, in Bangkok Teak and Brazilian Rosewood. Come admire the careful, unhurried workmanship, the total flexibility of the system. The handles are recessed, solid Teak (but Rosewood finished on the Rosewood pieces). All hardware is heavy, solid brass. Select any combination of pieces to suit your need. A screwdriver and hammer are all you need to assemble your new wall system. Each "gate" fastens to wall with only one bolt! All drawers dovetailed, all case pieces mitered! NOW—IN OPEN STOCK—only at BON MARCHE!

רהיט י שרת ג -

NEW-YORK TIMES

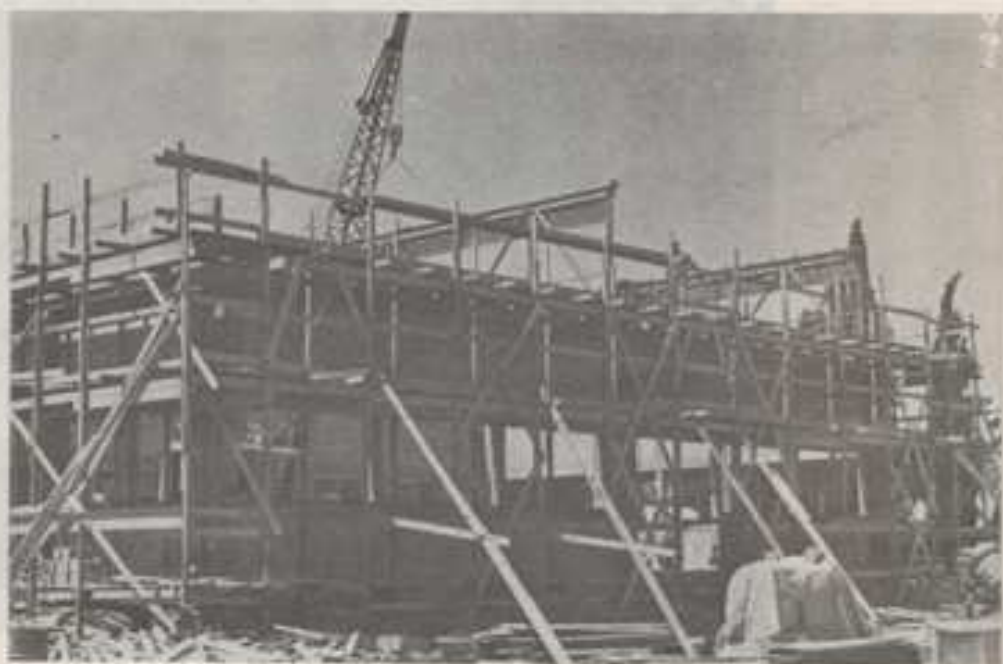
באבוקדו : נסיעה חודשה

ובפרדס : החלפת ציוד השקייה

מדברים.....בפרחים

המפעל בהרחבתו

הצלחה הפרטית שלנו

היה זה בחודש מאי - נפלא ככל המאיים. שדותנו החרושים בעמק החכסו בירק הצעיר הרענן והממטרות הסתובבו ובריקודם העליו הסילו טילוני מים מעגליים-מעגליים. בפרדס קטפו את עצי הולנסיה האחרונים ובשסס שוחחו הסבתות המתנדבות עם מבקר מצט'ר ונזכרו בזמנים ההם, בהרים ובכפרים בהם בילו את ילדותם - ואחר כך שאל המבקר: "תהיה מלחמה?" ושוב נסכה השיחה על אותו נושא שלא ירד מסדר היום באותו מאי שנת 1967 - תהיה מלחמה? לא תהיה? השכל הישר מעלה את כל ניפוקים ההגיוניים נגד - אולם בלב מכרסם הפחד. מכונית קטנה נכנסה לשסס - עצרה -

זאב ירד וביקש לקנות שסס עבור פועלי הנגריה. עובדי המסע הכניסו את השקיות המלאות פרי רענן אל הארגזים. מכונית שניה מתקרבת - מכונית צבאית. יוצא חייל - נגס אל זאב ומדבר איתו בלחש - חוזר למכונית ומסתלק.

"מה נשמע זאב?" "אני הולך", ויצא. אחד אחד ובקבוצות יצאו המתגייסים. על הקבוץ ירדה ציפיה מתוחה - מה ילד יום, ודאגה לגורל הבנים - בני דרור - ארו - עשת המזורים ביחידות הצבא ולגורל החברים המגויסים.

חיי הקבוץ עוברים לפסים מלחמתיים. בקדחתנות סוקרים את אמצעי ההתגוננות הדלים שברשותנו. מקלט אחד, שנכנה אחרי מבצע "קדש" חייב לקלוט לתוכו את הילדים הרכים. לכל יתר האוכלוסיה כולל ילדי הכיתות, חייבת להסתפק בחפירות שעדיין לא היו חפורות.

כבו האורות על המדרכות, הנורות נצבעו בצבע כחול - לילות ארוכים ואפלים, לילות ללא שינה; לילות של הקשבה דרוכה לחדשות מהארץ ומתחנות חוץ ירדו על הקבוץ.

בצריף המזכירות ישבה באותם הלילות ועדת החרום שעל שכמה הוטלה הדאגה להכין את הקבוץ לקראת הגרוע ביותר - לדאוג למערך הג'א. על דף סיפור העבודה, ממנו נמחקו שמות החברים המגויסים, משרטטים את המערך. השמות מצטרפים לקבוצות ומאחורי כל שם מסתתר לב רוסט ומאחורי כל קבוצה אחוה נפלאה המתגלה רק לעתים רחוקות ובעתות מצוקה עליזנה. המכוניות גויסו. עזרת השכנים הערביים היא נכס רציני וערכה כפול - עזרה פשוטה כמשמעת ובטוי לחכמתם כי גורלנו חד הוא.

במאמצים רבים השגנו "כברון" לחפירת השוחה ושיני הפלדה מכרסמות את הרשאים, שוברים שיחים. המרפאה עומדת יומם וליל. המחשבים של כל ימות השנה נעלמו ואינם. החובשות והחברות המתנדבות אורזות תחבושות ותרופות - מכינות מלאי ברזל לכל צרה שלא תבוא, מסדרות מרפאה נוספת בבית הגדול ומכניסות לשו-חות עזרה ראשונה.

פסי פלסטיק לבנים מסמנים את הדרך הקצרה מבתי הילדים אל המקלטים והשו-
חות והילדים הקטנים עושים הכרה עם המקלט.

ובימי מתח אלה, יצא עלון - עלון קטן, ללא כותרת, ששוט במכונת כתיבה
הודפס השם "חיינו" והתאריך 26.5.67. העלון פותח בברכה לחברנו הנמצאים
בשורות צה"ל. מציינים את ההתנהגות המופתית של חברנו בבית, את רוח ההתנד-
בות, היוזמה והאחריות שבאו לידי ביטוי בימים ההם. "במשך יומיים של הכנות"
כתב בעלון "נעשתה עבודה גדולה, ויש לנו, בצדק, הרגשה שהתקדמנו. הושלם
המערך לשעת החרום ולכל חבר נהירים תפקידיו... דאגנו לציוד מתאים לשעת
חרום, דאגנו למזונות ולמים - כל זה עשינו בתקווה כי לא נזדקק לכך.

אל הימים רוויי המתח נכנסים אנו בהרגשה בטחון כי נעשה הכל שביכול-
תנו ולמרות המתח ותמאצצים מנסים אנו לשמור על ההכרחי בענפי המסך כדי לא
להחריב את העבודה שהושקעה עד כה."

ובימים טרופים אלה באה לידי ביטוי ידידות שנקמה במשך שנים עם
קבוצות ובודדים מחו"ל. הדבר מביא לנו דרישות שלום ומכתבי עדוד מארצות
רחוקות - מצ'ר, טשווצריה, מאיטליה, מצרפת - כל הידידים חרדים לגורלנו
ומציעים לנו עזרה.

ב-31.5 עורכים אנו חרגיל הפעלת המערך לשעת חרום. כל חברי הקבוץ

נוסלים בו חלק. בשעה 7.30 בערב, נחנת הפקודה
הראשונה - מופעל הקשר האלחוטי מהמטה (בבאר
הגדולה) אל המקלט, אל המרפאה בצפון ובדרום.
תלמידי המוסד נמצאים בבית, ממלאים תפקידים
חשובים של קשרים, שותפים לצוותים השונים.
המערך פועל יפה - "פרצה שריפה בביתו של
שלמה" והכבאים חשים למקום. ה"פצועים"
מועברים במהירות רבה למרפאה ומכונית
"סוסיטא" - "זזה לבית החולים". אחרי
החרגיל מתאספת כל אוכלוסיית הקבוץ בחדר
האוכל והשופטים מעירים את הערותיהם.
הסכום הוא חיובי בהחלט - יש לנו הרושם
כי עשינו כמיטב יכולתנו בתנאים הנתונים.

ואז פרצה המלחמה - בשכלנו היא באה
במפתיע - בבוקר הקיצי היפה של ה-5 ביוני.
בשעה 8 בבוקר ניתן אות האזהרה. החברים עזבו
סיר את חדר האוכל, את מקומות העבודה.
מחסן הנשק נפתח, כיתת הכוננות התרכזה
בחורשה ליד חדר האוכל, הילדים ירדו אל
המקלט ואל החפירות, האולפן השווצרי התרכז
בהפירות ליד צריפי מגוריו. החברים ישבו
ובדקו את השמיים הכחולים. מהטרנזיסטורים
שהיו למצרך המוני המופעל 24 שעות ביממה
בקע קול הקריין "כוחות מצרים החלו לנוע
לעבר גבולנו. - אנו משיבים מלחמה".
פרצה המלחמה, מתיחות הפמים האחרונים

שהגיעה לשיאה פנה לפתע. אנו במלחמה -
 זו עובדה קיימת וכעת מוסל עלינו
 לחיות את זמן המלחמה, מהגוש מניעות
 ידיעות ראשונות על נצחון הכביר של
 חייל האויר שלנו. הידיעות נמסרות
 ספה לאוזן. בלילה שומעים כבר מהרדיו
 על תוצאות יום הראשון של הקרבות,
 למחרת ב-6 ביוני אנו עדים להפצצה
 מילואות ועין הספרץ - שני מינים חנו
 מעל לקבוצנו. ההפצצה נשמעה היטב.
 בלילה לאחר ההפצצה לנו כל הילדים
 הקטנים במקלט, והקבוץ חי בהתרגשות
 רבה את הנצחון הגדול של צה-ל, על
 המפות סומנו חיצו התקדמות החטיבות
 בסיני - ובגדה. וכששחררה ירושלים
 התכנסו כל ילדי הכיתות למסיבה מר-
 גשת. ובעת שחיילנו הסתערו על מו-
 צבי הרמה הסורית, ישבו חברי הקבוץ
 עם חברי האולפן השונצרי בחדר האוכל
 ונמסר דו"ח על מהלך המלחמה - בשפה
 גרמנית - זו הפעם הראשונה בתולדות
 הקבוץ - כאות הוקרה לחברי האולפן
 שהחליטו להשאר אתנו בימים הנוראים
 ותרמו רבות - ולא רק בעבודה. כשיחה
 זו נתקבלה ד"ש מקבוץ דן והיריעה
 הסריה והמשמחת כי "בחורנו כבר
 מעבר לרמה".

ואחר כך נדלק האור! נדלק על
 המדרכות, על המרפסות, הר הכרמל רחץ
 שוב בשלל אורותיו-המלחמה נסתיימה!
 שטחה לעין, מהולה בדאגה על נורל
 בנינו וחברינו עליהם לא ידענו מאו-
 מה, והטלטון, מכשיר הפלא זה פעל בכל
 שעות היממה - דרישות שלום מקרובים
 ורחוקים וידיעות ראשונות על חברינו
 ובנינו - וגם ידיעות מצערות על ידי-
 דים שנפלו במערכה.

ואם אט נתקבצו כולט מן החללה
 ומן הרמה וספרו וספרו והקבוץ היה צמא
 לשמוע וגאה, וסיכם את חלקו הצנוע
 בנצחון האומה.

עקיבא

לכל אלה אשר סבלו מרגשי נחיתות על שקבוצנו עבר את המלחמה ללא פגז, ניתן הפעם פצוי מלא. אכן, היתה זו הרגשה מלחמה לכל דבר הפגזים שרקו, התפוצצויות ורעידות את הארמה, ענן עשן כבר כיסה את שדותינו והרוח המערבית נשאה אותו מזרחה. הילדים ישבו במקלט, המבוגרים בשוחות, המרפאה עמדה במצב הכן. רק שושנה ב. החליטה ששום מה לפרוק דווקא בעת הפצצה הכבדה את המכונית של "הנובה", כנראה, רצתה לתבטיח בכל תנאי את סלאי הלבן, השמנת והירקות.

העניין התחיל בארוחת צהריים ביום ב' 3.7.67, נא למצוא את התאריך העברי המתאים). ארוחת הצהריים היתה כרגיל סעימה, מרק שעועית, פלפל ממולא והאנשים נהנו ממרק פרות קר. הראשונה מרגישה בדבר אלנה א. היא הביאה את מבשורה עם המרק מהמטבח "משהו לא בסדר, נרמה לי שמתפוצצות פצצות בשדה התעופה". גברים למודי קרבות ומלחמות שמעו בזיל-זול מה את הערכה של המנישה. אך לא עברו אלא מספר דקות ושינו את דעתם. התפוצצות אדירה זיועה את חדר האוכל ולהבות התרוססו לנובה של 30-40 מטר. האנשים עזבו את חדר האוכל, "ילדים, להכניס ילדים למקלט". לא היה צורך במקודה. הקכוץ עוד זכר את הוראות תחרוס. חברים פעלו במהירות. כשדאשוני האוכלים הניעו אל בתי הילדים, היו כבר שורות הילדים בפתח המקלט. הירידה היתה מהירה. כאותו זמן כבר שרקו פגזים מעל ראשינו.

ובכן, מלחמה פרטית זו היתה מלחמה פרטית של האזור. לצערנו גם היא גבתה קורבנות אדם, שלושה הרוגים ושנים עשר פצועים. רוב ההרס נגרם לשכנינו חברנו הסובים, לוחמי הנסאות. פגזי תועה התפוצץ בפתח המקלט והוא אשר גרם לרוב הקורבנות. אנחנו יצאנו בנס ללא נפגעים, למרות ברד הרסיסים והפגזים שנפלו בשטח הקכוץ. לא ידוע עוד מה הנזק החומרי שנגרם לנו. יורעים אנו כבר על נזק די חמור בנגריה, על השריפה בפרדס, על פיצוץ צינור המים בשדה. לא יורעים עריין מה פגז במקומות אחרים, בשדה, נזק ישיר או בלתי ישיר מחוסר אפשרות לעלות על השטחים הזרועים מאות פגזים, רימונים וחומר נפץ.

עקיבא

(מתוך העלון "חיינו" ימים ספורים אחרי המקרה)

בימים נעם

כלפניו הקדוה השנה, קדמה
עם שמחה הקדוה יצא למחממה.

בזמן נעם

הזע'לם ביהו' עמונו, לעולם -
ואל'לם. ואלק'לם, כמ' במעלה
בשק'לם הצע'לם חלדון וחלדון
יצא'לם ע'ל'לם ע'ל'לם ע'ל'לם.

ביום הראשון עברה בארץ
אך מ'לם למחממה פונה טאק'לם: מה?

הס'לם ע'ל'לם
י'לם ה'לם: י'לם
במחממה פ'לם
המ'לם ב'לם
א'לם ח'לם: מ'לם
ו'לם ע'ל'לם: א'לם
ז'לם פ'לם ע'ל'לם!

זה י'לם ע'ל'לם!
זה ז'לם ע'ל'לם!

ובמחממה זו בשמחה החז'לם
ע'ל'לם המ'לם, ה'לם ח'לם
ע'ל'לם ו'לם ו'לם ח'לם
ב'לם ע'ל'לם! ב'לם ע'ל'לם!

ובא המלך וטבר את הילך
 וביצו היא נולד מרחוק את פתח
 וזוה הקול ונילל בדמה
 אפילם אלה בטלום צדמה...
 ואל בטמור דקבא יהיה
 היצו יסום אחור, נפוצו הסכרם,
 ויזלף לצבב ספוקת תמה
 אל עמודי, נפלאות, אצלם מלמחמה.

על למחמך דמחמך במכונה למ
 איך כמחמך גלד צאבון למ!
 איך המטיר פתחם, כמ' צ'מ, מכלול
 ויזלף מילת אינטלסטר, למחמך מסלול
 ודמ' למחמך גלד למחמך למחמך
 לכיף למחמך ע'רור כמ' למחמך
 ואיז'ק במחמך, כמ' כמ' למחמך
 המבוצ' למחמך ובה למחמך
 למחמך ע'רור למחמך למחמך
 למחמך למחמך ע'רור למחמך,
 ויזלף למחמך ע'רור למחמך
 למחמך למחמך, למחמך למחמך
 ויזלף למחמך למחמך למחמך...

וְקָלִיךָ הַסְפִּיר, הַגִּבּוֹר בְּמַעֲלֵי
 הַגִּבּוֹר בְּעַלְ-פִּי, הַגִּבּוֹר בְּאַלְמֵיט!
 כִּי עוֹז לֹא בִּי אֵיל בְּלִמְחָה, טְאִילֵהוּ בִּי
 תִּצְדֵּק עִמָּךְ טַבְרָה בְּמַכְלֵל וּקִי-טוֹךְ
 וּבִינֵי חוֹדֶה, שֶׁלֹּא בִּינֵי כְּחוֹדֶה:
 צִיּוֹרֶה שֶׁפִּיר חֲבִלֹת לְטוֹטֶה
 מְטוֹטֶה לְמַחֲלֶה, מְחַלֶּה לְטוֹטֶה
 וְלֹא הָאֵרֶץ יֵאָדָה, וְהַעֲלֶה
 עֲלֶיהָ הַזֶּה, תִּפְאֵרֶת וּכְבוֹד
 אֵלֶּה עֲסֵב עַל הַנֶּלֶךְ הַסּוֹד
 לִבֵּי הַעֲלֵה בְּלִמְחָה בְּמִוְרָא
 לִבֵּי הַעֲלֵה אֵל מַיְנוֹת הַגִּבּוֹר...

וְהַזֶּה הַסְפִּיר וְהַעֲלֵה וְקָלִי
 בְּחִזְיוֹת טַבְרָה בִּין חוֹדֶה וְלֹא
 וְהַעֲלֵה חֲזָקָה, כִּי בְּהוֹא אֵל עֲסֵב
 יְהִטְבֵּל מִצֵּי מִטֵּה אֵל בְּנֶלֶךְ

יבאנו. ב'סוף לא יחלה להמשיך
 עם מלכך עבדך נלך סוף
 עבדך יבא לך יאמר, א' עבדך עבדך זאב...
 עם מלכך בוכה לך ב'סוף לך יבא
 פסוק מלכך ופקיד עם יבא
 ובקע אפרים א' עבדך מלכך -
 זו אמה, זה נכון - כ' בא השלום!

נסגרי המלכך, נצצה השלום
 יא' וזה השלום וזה מלכך.

וה'סוף עבדך לא יבא א' עבדך בקרבך
 א' עבדך יבא יספד. ללכך
 ס'סוף א' עבדך - לך ב'סוף עבדך
 ס'סוף א' עבדך - לך ב'סוף עבדך
 לך מלכך, לך מלכך יבא עבדך
 ב'סוף יספד. ב'סוף עבדך
 וזה השלום עבדך לך וזה
 לך נכון לך מלכך יאמר.

ב'סוף א' עבדך, וזה מלכך
 לך:

ב'סוף עבדך א' עבדך מלכך...

אבי ואברהם

מספרים על המלחמה

נלחמנו במלג הדרומי של הציר הצפוני בפיקודו של אלוף ישראל סל. טבילה "האש" בסביבות אל-עריש. הנענו למקום לפנות ערב, נכנסנו ללוחמה-לילה די קשה. שם נחקענו בפתח ג' ירדי בלי דלק. חיכינו תחת הפגזה קשה, ורק אחרי התברר איזה נס קרה לנו, כי סנק עומד הוא מטרה מצויינת. משם המסכנו. הנענו לביר לחפן. זאת היתה הפגיזה הראשו

נה עם שבויים. תפסנו הרבה מהם. יצאנו מהסנק ללא נשק ולפתע יצאו

מולנו מצרים כשהנשק בידם ומסרו את עצמם לידינו

ללא קרב, לקחנו מהם את הנשק נכמובן ניסינו מסווח

יפה, איך פועל הנשק הרוסי, לקחנו אותם לוחל

הפיקוד, ...

כאן, במקום, היינו בהסוואה. לפני ערב יצאנו,

כאשר הנענו למרחק של כ-15 ק"מ מהתעלה קבלנו

פקודה לעצור, למחרת היינו צריכים להמשיך ל-

איסמעליה, אך כבוקר, כשפונה בערך, הודיעו לנו

שבשכילנו המלחמה נגמרה.

שם התארננו לבסיס קבע ומשם יצאנו לראשונה הבי

תה.

...בכוננות היתה לנו הרגשה שזו כוננות רגילה

המפקדים למורי הנסיון "הכניסו" לנו לראש שזהו

פשוט תרגיל נוסף, חס"ם היה בטוח לעומת זאת

שהיה מלחמה ונגזח ושהכל יהיה בסדר. בלב לא

חשבנו מחשבות כה יפות, חשבנו שאם נצא מזה חיים

זאת תהיה חוויה גדולה מאד.

אבי: אפשר לחלק את ראיית האויב לתפקידנו בטנק

אני בצעתי מה שהמפקד אמר. בשבילי היה זה מן

מטחק. לא היה לי שום רצח שנאה לאויב, הרגשתי

שזה מחייב את המציאות. פחד כעת הקרב לא הרגשנו

לפני המלחמה קצת מחדנו. כשנעצרנו רבע ללא מעשה

והוצאנו את הראש מהסנק, רק אז חששנו קצת.

בתנועה, בזמן ירי פמש אין הרגשה פחד.

אברהם: עד שנתקלנו בפנו הראשון זה היה מאין

תרגיל נחמד. כשראינו את ההרוגים הראשונים שלהם

ושלנו (אני בתור נהג ראיתי די הרבה) היתה הר-

גשה לא נעימה. הרגשנו שמוכרחים לעשות את זה,

ואם לא אנחנו נפגע באויב, הוא יפגע בנו. יצאנו

בהרגשה שבטוח ננצח, מה שלא יהיה וכמה שהם רבים

מאתנו. חשבנו שזה יקח הרבה יותר זמן.

אבי: לא הרגשנו את עצמנו חזקים יותר או טובים יותר. פשוט ידענו שצריך לנצח. זאת היתה הברירה היחידה ובגלל זה נצחנו.

האויב היה סתם מטרה ואני - במור תותחן יכול להגיד בשקט: יריתי כמו שאני יורה, רגיל, שמתי את הכוונה, את הצלב על סנק האויב או מטאית ויריתי ללא כל מחשבה. ברנעים כאלה אין זמן לתשובה. האויב הוא אויב וצריך לפגוע בו.

...המפקדים שמשו דוגמה טובה בקרב. אמנם בשריון אין המפקד רץ וצועק לחבר'ה אחרי! אולם הרגשנו שהסנק של המפקד רץ ומושך קדימה. המפקד לא התבלבל ומשך את החבר'ה. המפקד הכניס בנו רוח לחימה והוכיח שמס את עצמו, שום מורא ופחד לא היה לו.

...היינו יחד (אבי ואברהם) כל הזמן וזה היה טוב ומקל. חשבנו על תבית, הרגשנו שדואגים לנו בכוננות היה זמן לחשוב ולהתרגל, כשהגיעה המלחמה פשוט לא היה זמן.

אחרי המלחמה דאגנו לשלום החבר'ה, כשהמלחמה בשבילנו נגמרה, אז התחלנו לחשוב. שאלנו את עצמנו אם כולם בריאים ושלמים. כשהגענו הביתה ושמענו שכולם יצאו בשלום הרגשנו נפלא ... אנב את הקרב על הרמה שמענו בטרנזיסטורים, כי אז כל סיני היה בידינו. ידענו שאפרים נמצא שם, ודאגנו.

...כשהיינו בכוננות חשבנו: "המלחמה נגמרה, קמים וחוזרים הביתה. רעיון זה סלקו לנו מיד בתום הקרב החזירו לנו "שפה זה צבא" ובאמת חזרנו למסלול הרגיל ללא הפרות מטעם כמעט. גם במלחמה החזיקו אותנו חזק.

...כששבנו צפונה לישראל היה לא רגיל, זה עניין הריח... בסיני היה ריח נורא, של מלחמה. כשנכנסנו לשטח ישראל "הישן" הרגשנו את ריח הפרדסים וזה היה נפלא. נסענו נסיעה ארוכה במשאית, היינו עייפים, אבל כרגע שנכנסנו לארץ, כולם מתאוס התעוררו והתחילו לשיר. אנשים בדרך באו, שאלו, דאגו... והרגשנו שאנחנו בבית...

רשם: אליהו

מלחמתו הראשונה של איש מילואים

ש. האם אי פעם לפני המלחמה תארת לעצמך מה זאת מלחמה?

ת. (יצחק) אינני יכול להגיד שלא תארח לי מלחמה, אבל זה היה במושגים קולנועיים סתורים, לא היה לי שום בסיס שעליו יכולתי לומר מה זאת מלחמה.

צ"פ - מאחר והמלחמה מורכבת לפי הדעות הקולנועיות מהחלק האיום, הזועתי, ומהחלק השני - ההרואי המלהיב. מה היה ההבדל בין דמיון למציאות? ת. (מנחם) ... המלחמה הזאת בשבילי לא הגיעה אלי במפתיע, זה התבקש באופן הגיוני, התפתחות העניינים הביאה אותי לדעה שהמלחמה תהיה, זה היה עוד לפני הכוננות, כמובן שבכוננות התחזקה אצלי סבירות המלחמה.

בפתיחת המלחמה לא היה אצלנו משהו זועתי... אולי היו, אבל לא ידענו עליהם. הדברים הראשונים שפגעו קצת היו הפגישות עם הפליטים בגדה, שנשקו ממש את רגלינו ובקשו שנקח אותם. זה היה דבר צורם ויוצא דופן, לא ציפיתי להתנהגות כזאת. היו דברים מכווערים כמו הביזה - שכצעו אנשים שלנו, ובמקרה מסויים מנעתי בהתערבותי האישית, ביזה שכוצעה על ידי אנשים שלנו ושנגדה כל עקרון אנושי פשוט.

...היינו כבשים קבטיה-טובים, שירת פליטים הלכה כרגל, חייל אחד מהמחלקה שלי עבר ליד אחד מהם ולקח ממנו את העקל. ראיתי זאת כדבר לא יפה אך שתקתי. לאחר זמן מה עברה שירה נוספת, בחוכה צער אב עם בנו, כשהילד מחזיק טרנזיסטור. לנו לא היה טרנזיסטור אותו בחור שלקח את העקלי נגש לילד ולקח ממנו את הטרנזיסטור, הילד לשם את עיניו - לאביו - עם סימן שאלה עצום: מה פתאום?, למה הוא לוקח לי את זה? התקוממתי נגד זה, הגבתי בחריפות, הופיעה משטרה צבאית והטרנזיסטור הוחזר לילד.

צ"פ - אולי נחזור קצת לנושא שלנו. עסקנו בדברים המזעזעים, האיומים והקשים של המלחמה.

יצחק - מה זה מזעזע? לראות חבר שנפגע פגיעה ישירה, כשג'יף נשרף, אולי זה היה מזעזע? באותו רגע לא היה מזעזע! ידענו שיפלו קורבנות... היה רגע מסויים שעשיתי חשבון פרטי לעצמי, שעלול להיות שאני איתרג. זה היה רגע אחד במשך המלחמה. הייתה לי נכונות הכרחית שזה עלול לקרות, חשבתי לעצמי: אם יקרה - אז יקרה...

צ"פ: אולי תתאר רגע זה.

יצחק: לא, אינני יכול לתאר רגע זה, פעם אחת עשייתי לי את החשבון

ידעתי שאם אני נהרג אז זהו זה... אבל המטרה מקדשת צורך זה...
 גיפ: אדם היושב בעורף קשה לו להבין אמירה זו שלך, כי בסופו של דבר עם כל הידע שיש לנו שאנשים רבים הלכו ורבים מהם הם פועמים פוסנציאלים להיתרג, אנחנו שהיינו בעורף, לנו זה קצת מדהים. בסופו של דבר ידוע לנו יפה ש"אני פה" זה מאד, מאד איכפת לי. (בתרגומות) אין עוד פעם אחת אני, מה קורה ברגע זה?

יצחק: אני - זה לא אני בלבד, זה אנחנו. הכונה היא איך אני עלול ליה-
 רב, אני לא איהרג בצורה טפשית, אינני הולך לקראת הכדור. המטרה הסופית היא פתרון הבעיה הכוללת של המלחמה, מה זה אני בלבד?

גיפ: האם אין ברגע זה תבונה למחשבת ש"לי זה לא יקרה" כשראית את חברך נופל?

יצחק: לא! לא היה לנו אחד כזה... בתחילה היינו תחת הפגזה ירדנית כבדה. לא היה אחד בכלל, לא הסתתרנו כל כך, להפך, ציפינו למחר-
 חש בחוץ וחייכנו לפקודות המפקד. ראינו פגיעות על ידינו, אחד מהבחורים נפגע ולא פחדנו. אפילו לא היה זעזוע, ידענו שזה יקרה. היינו עסוקים בהמשך, לא היה זמן להתעסק ולחשוב על זה. רגע אחר שבו תרגשנו אחד היה כשעלינו לכיוון הרמה ונסענו ביום שישי, סביב 4-5 אחה"צ. היינו בכביש עמיער, אחרי טבריה, וכל החטיבה עמדה על פיתול של כביש, כמות עצומה של רכב וסנקים כשה-
 תנועה בקושי מתנהלת בגלל הפקקים. ברגע מסויים היתה יריה בול על הכביש, מספר חבר'ה נפלו. ברגע זה, חוסר יכולת התנועה גרמה מטש למחד. אני - ואחד המכ"ם עשינו פעולה של הכנה ליירי שאיננה מוחלטת עם המציאות, ירו עלינו מרחוק, ולא יכולנו להגיב אבל אינסטיקטיבית הכנו עצמנו לירי. אני מייחס את הפחד לחוסר התנועה וזה היה ענין של רגע מסויים, בכל יתר המערכת לא היה לי שוב רגש של פחד.

תמונה קשה היתה בעליה לרמה, עמדו שישה זחלים שלנו בעליה לתל- פאחר, בתוך הזחלים היו עוד הנהגים ההרובים, זאת תמונה זועמת, כמובן, אבל ההרגשה היתה של רצון לנקום. סקרה גוסף שנפגשנו בו, היה חייל גולני תחת רשת הסוואה שיצא וצעק אלינו: "תנו להם! תנו להם! כמו שהם נתנו לנו!" זה היה לא נעים אבל לא מזעזע עד כדי הלם, הם רק הבכירו את רגש הנקמה.

גיפ: האם קיימת במלחמה עצמה ולא חשש דקות אחריה רגע מלהיב?

יצחק: (אחרי הרחוק קל) אם זה רגע שהיתי מרוצה, היה רגע כזה. בקבטיה עמדנו בפני 50 "פסונים" - חייל האויר בא- וצעה עבודה נקייה. ראינו מטש הצנה מלהיבה איך שטענו וחטלו אותם. באופן כללי לא היה שום דבר מלהיב במלחמה, אני קושר את זה עם השקפות עולמיות, באחי מארץ שאין בה חינוך צבאי.

גיפ: האם יש חשש שכתוצאה מהמלחמה ומהנצחון שהיה לנו הנוצר יהפך להיות יותר אקטיביסט?

יצחק: (אחרי הרהור ארוך וממושך) אחרי שנגמרה תמלחמה וישכנו במוצב, אמרתי לחבר'ה: תמורת שלום מובטח, ולא שלום על הנייר, אני מוכן לחזור לבבולות של לפני 5 ביוני. אני חושב שזה עונה על השאלה אינני יודע מה חושבים אחרים. אני בכלל מוכן לוותר על המלחמה תמורת שלום. אני מוכן לא להיות אקטיביסט כלל.

שאלה אחרונה: האם יש הבדל בין איציק של חג העצמאות תשכ"ז לאיציק של היום?

יצחק: (שתיקה ארוכה ורבה משמעות)... קשה לי להגיד כך. אולי זה יראה משונה, שמיעת דברים חדשים בקורס משפיעים עלי יותר מאשר המלחמה.

ציפ: אינני מאמינה לך.

יצחק: כשעמדתי ליר הכותל, ואולי תנידי שאני אפיקורס, ראיתי אך ורק קיר של אבנים... השתופפתי על עצמי, כי יש לי חינוך יהודי, ובכל זאת ראיתי רק קיר.

ציפ: האם העובדה שראית את חברך נופל שינתה אותך? האם העובדה שתר-נשה פחד, שנתה אותך? האם עצם המחשבה שהחלטה שאני - איציק עלול לתירג, כי אין דרך אחרת, האם עובדות אלה לא שינו אותך - ובלי בריחה לקורס או לכותל המערבי?

יצחק: זה אולי חיזק את דעתי שאינני רוצה שתהיה שוב מלחמה. זה חיזק אותי שלא צריכה להיות מלחמה, כי זוהי לא דרך לפתרון בעיות... (אחרי שתיקה ממושכת) אינני יודע... אולי צריך עוד להנות הרבה זמן... גם בהתחלה לא רציתי להגיד דברים וגם עכשיו אחרי זמן... חשבתי שזה יהיה בשל, אבל כנראה עוד לא למדתי...

ראינה: ציפ

קבוצה מחנודבים שוייצריים לעזרת הקבוץ

במקלט

עם הופעת ספרו של עקיבא

בהימחזות "נחל שניר" - אנדרטה מעשה ידי אלוט

ביתי

רוכסי הרים המשחקים בגוני גונים.
שמש טובלה בכחול ים עם ערב.
אקדוקס שולח רגלי ענק אל האדמה

- יפה נוף הוא ביתי .

כליל החורש מוריד עם בא האביב
פרס מפין ניחוחו
קפה מכה בליה ברוח.

- גן פורח הוא ביתי.

פלספורמה גרושה כותן מלטף.
סנטר נוסף צוף אגס ננוס.
ורד מסמיק לשמע שפע מחמאות.

- שדה חנוכות הוא ביתי.

זוג נבלע באופל גן.
בית חינוקות סמחין לנכדים.
יד מיובלת חרות מספר חובקת זרוע נעורים.

- בית לדורות הוא ביתי.

צעדים חמוזים בעקבות דלת נחרקת.
דמעה מורדת בחברותיה שנבלעו.
דואס קולות - גס, פוגע, מעליב.

- ביתם של בני אנוש הוא ביתי.

חיוך עמוס משמעות המקבל פני שב.
חדר האוכל אפוף ריחות עם רדת החג.
ילד רץ לקן זרועות אמו.

- בית - הוא ביתי .

צית נוי .

נִשְׁהוּ עַל יַחְסֵי אֲנוּשׁ אֲצִלָּנוּ

עשרים השנים הראשונות של קבוצנו חלפו. התמורות בחיינו רבות מאז ראשית צעדנו. מכולן בחרתי באחת שחלה ביחסי האנוש בקבוצנו.

אמנם לא יהיה זה חניגי ביותר אם אזכר ואפרס את יחסי האנוש ששררו בתחילת דרכנו. אך בלעדי זה לא אוכל לדבר על הווה ובודאי לא על צפיותי לגבי העתיד. על כן אחכם הסליחה, אם אזכיר נשכחות וכאובות...

איני יודעת אם בכל קבוץ בהיותו צעיר, מתיחסים החברים זה לזה כה קשה כפי שזה היה אצלנו. אופיני היה אי-אמון בחבר. על כל שגיאה שחבר שנה קבל בקורת "כנה" בפניו בכל האכזריות, בלי התחשבות שהדבר פוגע ובלי שמץ של סלחנות. "אצלנו" זה את זה, התנקמנו בזולת עבור כל קשיי ההסתגלות לחיי הקבוץ מהם סבלנו בעת ההיא. חברים לא בילו בצוותא. בשעות הפנאי (לא רק מפני שלא היה קומקום לקפה). על ידי תיחסים האלה, כמובן, עוד חרפנו את מצבנו וההסתגלות הייתה קשה על אחת כמה וכמה.

חלפו שנים ולמדנו שכך לא יכולים להיות יחד אנשים שמחכוניס לבלות יחד את כל חייהם. למדנו לא להתאכזר זה לזה. למדנו קצת התחשבות עם הזולת. אנו יודעים גם לסלוח חולשות. לא אנזים ולא אניד שאנו יודעים לקבל את החבר כמו שהוא, אך בודאי יודעים אנו זאת היום יותר משידענו פעם. אנו נמנעים מלהתמרץ. למדנו להבליג. שום בקורת אינה נאמרת בעיני החבר. אנו מנסים לבלוע את הדברים שמפריעים לנו אצל הזולת, לרוב זה לא מצליח, הדבר נשאר "תקוע בגרוגנו" ולבסוף הוא מוצא לו אפיק צדדי...

מה שלא נאמר בפני החבר, נאמר מאחורי גבו. כך פורחת ההרכילות! כך קורא שצבור שלם מדבר דברים קשים על חבר מסויים ורק הוא עצמו אינו יודע מה נעשה סביבו. נמנענו אמנם מהתמרצות וריב - אנו יכולים להיות בצורה כזאת זה בצד זה - אך בשום אופן אין אלה חיי יחידיו יוצרים...

הדברים שלא נאמרו ולא יודעים מרחפים בחללנו ומרעילים את האווירה.

כדי שאובן כראוי ברצוני להדגיש: אינני מתענגעת לזמנים בהם נאמרו דברים אכזריים לחבר והבקורת היתה "כנה"! אך מאותה קי-צוניות של יחסי אנוש קשים ופגומים נפלנו לקצוניות שניה: שחיקה, חוסר תגובה. למעשים חריגים ובמקומה דבורים מאחורי גבו של החבר. היחסים הנוכחיים הם אופיניים לא רק לפרט, אלא גם למוסדות

מקבוץ. השנים חולפות, ועדות מתחלפות ומוסדות לבאות אחריהן את "הדעות" על החבר. למשל: סדרן עבודה מוסר לבא אחריה את החברים ה"פרובלמטיים" מבחינת העבודה. הסדרנים רואים הצלחה בזה, אם גמרו את תפקידם מבלי לומר לחבר את מה שהם לבסוף מוסרים לסדרן הבא. על ידי מסירה זו למעמים חוסמים כל דרך ואפשרות של החבר שהוא לצאת ממעגל הקסמים בו הוא נתון. לסדרן החדש יש כבר דעה קדומה ותיא מש-פיעה...

מצב זה בו אנו שרויים כיום על אף הכל טוב יותר מזה שלפני 15-20 שנה. מצב זה מאפשר לנו לחיות זה בצד זה, אך לא זה עם זה. זוהי אחת הדרכים המובילה לניכור בקבוץ.

אני מצפה מן העתיד שנלמד לחיות יחדיו. אם עד כה לא מצאנו את דרך המלך ביחסי אנוש, כנראה אין זה קל כל כך. מה פרוש דרך המלך? האם יש אפשרות לומר לחבר דברים בהם החבר שגה, חרג מן המקובל, לא מילא חובתו בצורה לא פוגעת, בצורה לא מכאיבה? דברים כאובים כואבים אפילו שיאמרו בכל צורה שהיא! ובכן, עם כל ההתחשבות והכנה ישנם דברים קשים שהם חייבים להתאמר באוזני החבר ויהיה זה אחרי הכל תרבת יותר הוגן כלפיו מאשר דבורים מאחורי גבו...

אם המוסדות הנובעים בדבר ימצאו את הדרך לברר עם החבר את תופעה בה הוא מבוקר על ידי החברה תהיה אצלנו האוירה יותר משהייתה על אף תאי-נעיסות שבכירור דברים מבוקרים. אך לא זו בלבד שיחסיים כני (בלי מרכאות) יועילו להגייאנה הצבורית אלא שהקבוץ בדרך זו ישמור יותר על עקרויותיו. חוסר הגובה לתופעות חריגות גורמות דמורליזציה ותודורות מערכי חברתנו.

מי יתן שנמצא אחרי 20 שנה קיומנו הקבוצי את השביל הנכון בו העלינו ללכת. בשתי הדרכים הקיצוניות כבר הלכנו - נזרקנו מן הדרך האחת לשניה.

מי יתן לנו תבונה וחוש מידה נכון!

פריס גולן

חוליה בחוליה אזהרות

...לפני כמה שבועות הם עלו לגשור. חודשים מועטים לפני כן עלו לשניר, "חלוציות בקבלנות", אומרים "עשה" בחיך שובב... במרחק שני קילומטרים מקו המסקה האש האש עם סוריה.

המעשה והחיך - תרומתם למסורת החלוצית של קבוצנו; שי יקר ליום הולדת ה-20 של שמרת; הנדוניה שלהם לקראת השתלבותם בחברתנו, חוליה בחוליה אוחזת באביב 1968...

...אביב 1948.

חברי שמרת (אז "היוצרים" ו"לוחמי המחרת") פוזרים על פני עמדות רבות של מערכות העצמאות; במלמ"ח, כזה"ל, ביישובי-ספר... ובמשלט קדמי של התפעלה " - במחנות הנירוש בקפריסין. וב-28 במאי 1948 נאחזת קבוצת החלוץ של "היוצרים" - לפי דרישת המוסדות המיישבים והממשלה - כתחנת הניסיונות המנדטורית לשעבר צפונה מעכו, כשגורל הגליל המערבי כלתי ברור עדיין, וכשבמרחק לא רב מהתחנה עמדות קאוקאג'י. התכונן היישוב הראשון לאחר קום המדינה. שנתיים לאחר מכן נדרש קבוץ "היוצרים" לפנות את תחנת הניסיונות ולהקים את "נקורתו" בק"מ אחד צפונה יותר. חלוציות בקבלנות. כך קם קבוץ שמרת.

...והעליה לגשור מוסיפה עתה חוליה נוספת, ומבשרת כי לא נותקה ולא תנוק השרשרת...

...אט חוליה בחוליה תאחז.

שמעון שור

שמחת כלולות בביתנו

ראשוני התיילים משתחררים

קבוצת נרקיס - לחנוכה !

לשיכון הוותיקים - בשעה טובה !

כניסה לתנועה

השמש החלה לשקוע ושפעת גונים הוהובים - ארמדמים נראו ברקיע התכול.

כן, כל היום היפה הזה, "הכל" בישר את כניסתנו לתנועה. התאספנו כולנו ובאנו לשער האפרפר-לכנבן אשר בפתח הקבוץ. שם היפחנו פתק אשר היה תחילת הדרך למציאת החולצות והעניבות חשוב-ריות. העיניים עברו בחסך על פני השער למצוא פתקה. הפתק היה תקוע מקופל בחוך עמוד קטן אשר ליד השער. קראנו בלהיסות את הפתק ופגגנו במהירות לשער הירוק של הפרדס. עברנו מרחק הנענו מקצהו האחר של ליד השער לשליחים אשר משהו.

מהר וכמה ילדים נשכבו על חתיכות עסיסיות של גבעולים

הם לא באו העשב הירוק וכרסמו

האדים, שקע כמעט לגמרי שלחו לנו ברכת שלום.

גלגל השמש רק קרנים אחרונות

סבלנותנו פקעה: מה זאת, הם רוצים ליאשנו? אולי אחרו? אבל לא! הנה הם באים. הגיעו ושלחו אותנו למקום המיועד. עברנו גילגול נוסף והנענו לבאר הישנה אשר בדלתה נסתמו חורים גדולים המעי-רים על זקנתה.

שם הסתירו לנו את החולצות הכחולות עם השרוך הלבן. הן היו מוסתרות בחוך תרמיל. לבשנו אותן ויצאנו למסע השני למצוא את העניבות הירוקות. הדרך לעניבות היתה גדולה ומלאה התרגשות. עברנו בשדה אשר הכל קוצים ורגבים גדולים ובסוף הנענו למקום ומצאנו את העניבות. בשורה עורפית הסתדרנו ובכל אחד מילדי השיירה פעם הלב בהתרג-שות ובחזקה.

ילדי קבוצת נרקיס

התודעה היהודית

בחינוכנו

"...כשאתה שמעת על ירושלים הסתבר לך, שיש לך מסען כבוד מאד, שאצל הרבה מאתנו - אני לא יודע איפה זה היה רשום, הם בעצמם לא ידעו - אז פתאום ראו שבאמת, יש משהו שהם לא הכירו אותו, לא ידעו עליו. ופתאום הכל פרץ החוצה." (מתוך "שית לוחמים")

מתו אותו "מסען כבוד"? מה מקורו? האם יש להסתפק בימים הנדו-
לים, יוצאי דופן שיוציאוהו לאור או אולי יש לשפחו בחינוכנו ולה-
ביאו לתודעתו של הנוער בחיי יום יום?

הרהורים אלה ודומיהם הביאונו אל מספר חברים כשבידינו

שאלות מספר.

מה שצלול במונח תודעה יהודית נראה
לך כרצוי וחשוב בחינוכינו?

מרים בן אני רואה שני מישורים בהם אני רוצה להשיג תוצאות, ולכן
יש לעשות בהם משהו.

המישור האחד - הוא הקשר האמנוציונלי למסורת היהודית והמישור השני
הוא לימוד והכרת ההיסטוריה ולימוד והכרת המסורת.

קובי: לצערי, נוהגים לזהות את התודעה היהודית עם כל הקשור
בה. ולכן יש אצל אנשים רבים רתיעה מראש מהמושג הזה נודף ממנו
ריח של כפיה.

ההשקפה שלי על תודעה יהודית נובעת מהאווירה בה חונכתי בבית. היא
מבוססת על הכרת אוצר היצירה הרוחנית היהודית שהיא לרובנו בלתי
ידועה. ברכ כתי האב היהודים הגיעה המסורת אלינו בדרך של מנה-
גי דת. צורות מחוסרות תוכן. התוכן של "חידושי" הוא עשיר.

רבקה הרן: השאלה כשהיא מופנת אלי צריכה להצטמצם לגיל הרך וזה
מגביל אותי במתן תשובות. ברור לי שהילדים מגיל צעיר סופגים לתו-
כם את המרחש בחור סביבתם הקרובה: הורים, מחנכים וקבוץ. וזה גם
לגבי תודעה יהודית. כיצד מתייחס הצבור לחגים - לפעודים - ימי
הזכרון הלאומיים שלנו? הילדים רגישים מאד מהגיל הרך לכל הכרוך
בזה.

שאל: בתור אחד אשר חי במשפחה בעלת מסורת יהודית, במידת מה דתית הייתי רואה בזה שחשוב להקנות לדור הצעיר את שורשי המסורת, לא כמובן הדתי אלא אותם הערכים שהמסורת הוחרה. החיים הגלויים, אם כי הדור הצעיר מנסה להתרחק מהצדדים השלילים שלה, היו בהם הכוח להתחזק מעמד באותם התנאים שחיו אז. אם מבחינת התרבות, מוסדות הסעד העזרה ההודית, הרי בכל זה ישנה חיוניות רבה ששופחה בחיים אלה.

חנה זעירא: נראה שישנה התקרבות בגבול הדפוסים. לדוגמה, עונגי השבת. פעם חיפשנו תוכנית כל שבוע, אבל עכשיו ישנה מפה לכנה, הרלקת גרות, שירה וסיחה על יד השולחן, שבמרוצת הזמן משאיר לילדים את שסע הזכרונות לגבי קבלות השבת.

אלנה שור: אינני חושבת שהמסורת היהודית יכולה להתבטא בחיי יום-יום, אך בחגים ובשבתות יש להכניס את הסמלים המסורתיים של החג. כמו כן, כראי שנראה איך מתנהלים החגים בקבוצים הדתיים.

האם מלחמת ששת הימים שינתה
משהו ביחסך לנושא זה?

מרים: מלחמת ששת הימים לא שינתה את יחסי לשטח זה, אך היא הגבירה וחזקה את דעתי בקשר למה שחשבתי וניסיתי לעשות גם עד כה בשטח זה.

קובי: מיר אחרי מלחמת ששת הימים - כן. הייתי רגשני מאוד, וראיתי ככבוש ירושלים הגשמת חזון. ובאותו שלב היתה לי ההרגשה שאנחנו צריכים להעמיק את החינוך להגברת הזיקה ליהדות. כיום, אינני חושב שמלחמת ששת הימים היא הגורם והסיבה החשובה להגברת החינוך היהודי. צריך להגביר את החינוך להכרת ערכי היהדות אבל לא דוקא על רקע החזקת המקומות ההסטוריים.

רבקה: מלחמת ששת הימים לא שנתה בהרבה את יחסי לנושא התודעה היהודית, לגבי הגיל הרך.

שאל: מלחמת ששת הימים חיזקה אצלי את הדעה בצורך באחרות העם והם-שך קיומו ואותה דעה שהיתה מקובלת שהיהודים הלכו כצאן לסבח, זה נתן לנו את הכוח לגצח ולהקריב את עצמנו ולא לתת פתח למחשבה של אפשרות חידלון העם וכי שוב אין ליהודי הכוח להתגבר על אויביו.

חנה: בימי הכוננות והמלחמה, כשנוכחנו בהזדהות הגדולה של הגולה עם מדינת ישראל שוחחנו לעמים עם הילדים על זה. אחר-כך, התארגנה התכת-בות בין ילדי הכיתות שלנו לבין ילדי הגולה (בימים אלה קבלה דליה מכתב מילד ממוסד לעבוד בארץ).

אלנה: בהחלט, כן. עד עכשיו למדנו הסטוריה, אך לא הרגשנו את זה. במלחמה ראינו איך כל הארץ וכל יהדות העולם התגייסה. הפליא לראות כיצד כל ההרגשות הללו עלו בכולם.

אם המלחמה לא שנתה את יחסי לעם היהודי, באשר משהו היה קיים גם קודם, הרי היא חיזקה את ההרגשה הטובה שאני שייכת לעם מיוחד.

האם לדעתך ניתנת מספיק תודעה יהודית בחינוך שלנו?

מרים: לא. זו משהו בכוון לתודעה יהודית אצלנו, אמנם אנחנו בראשית התהליך עדיין. בעבר סבלנו מקומפלקס ביחסנו לזה. אנחנו, שמרדנו בדת לא יכולנו למצוא יחס אובייקטיבי אליה. וכך קרה לנו שיחד עם המים שפכונו את הילד. על כן החינוך לתודעה יהודית קופח אצלנו. עם התבגרותנו כתנועה, אנחנו קצת פחות חוששים מן הדת כי המרד בה הוא כבר מאחורינו, ואנחנו מצליחים כאנשים חילוניים לראות את הערכים שבדת ומסורת.

קובי: אני חושב שלא ניתן מספיק. ואינני בטוח אם אפשר לתת מספיק מחוסר זמן. החינוך שלנו חייב להיות כללי. והחינוך היהודי חייב להשתב בתוכו במידת האפשר. גם בשטחים אחרים איננו עושים מספיק ואינני בא בטענות לאיש בגלל זה. זוהי שאלה של חוסר זמן.

רבקה: עד שיהיו חגים, שהציבור שלנו עדיין לא מצא לחגוג אותם, בצורת הולמה - והילדים רק בבתי הילדים יחגגו אותם, מבחינת "שישחקו הנערים לפנינו" - ודאי שלא עשינו מספיק.

שאל: אני מוצא שיש חוסר עניין בהקניית הערכים של התרבות הגלותית, ואפילו בספרות הצעירה שלנו, אם כבר לא לדבר על הספרות העברית המודרנית. יש רדיפה אחרי ספרים של פתח, ריגול, כלשים, תרגומים משפוח שונים.

חות: אני חושבת שניתן מספיק בשעה זאת.
אלנה: בהחלט לא. לומדים הספורה אך פולזלים במסורת של העם וזה
 נורא. היה נורא לקרוא על סבל היהודים אך לא הרגשנו את הדברים.

מהן הדרכים שבהן ניתן, לדעתך,
 לספח את התודעה היהודית
 בקרב חניכינו?

מרים: הדרכים הן שונות בגיל. בגילאים הנמוכים יש לחפש סמלים וגישה
 אמוציונאלית בחינוך, ובגילאים הבוגרים יותר יש ללכת כשתי הדרכים
 גם יחד, לימוד וחוויות רגשיות.

קובי: הדרכים הן רבות ובשלב זה אינני יודע מהי הדרך היעילה ביותר.
 אך נראה לי שמפגש החניכים שלנו עם קבוצים יהודיים שונים, עדות,
 כקורים בסביבה דתית, עשויים לתת לחניכים שלנו תחושה על מהותו של
 המושג "העם היהודי" מבלי לרצות לכפות עליהם חיקוי של מנהגים ומסורות
 שהם כשלעצמם שייכים לאותה המהות.

רבקה: הדרכים לסיפוח התודעה היהודית הכרחיות לחינוך הדור הצעיר.
 הניע הזמן שנשאב מהעבר ונעצב את ההווה כלי לנלוש לסממנים דתיים
 וככל זאת נשמור על הערכים הלאומיים שהיו חשובים לעם היהודי במשך
 כל הדורות וגם בימינו.

שאול: היה רצוי להחזיר לתודעה היהודית של הנוער שלנו יותר את הצד
 המסורתי של התרבות, אפילו מנתגי התרבות היהודית.

פוח: אין לי הצעות מיוחדות לסיפוח התודעה היהודית!

אלנה: באחד השלה"בים כדאי היה לבקר בקבוצים דתיים הם ממש מרגישים
 את הדבר. לדוגמא: אצלנו לא רואים כנורא נשואי תערוכה, אך אם
 חושבים קצת יותר מסתבר שזה גרוע מבחינה לאומית. צ'א - אג'מה

עלון של עור

חבר המדריך בין העלונים, אשר הופיעו בשנה החולפת - האם ימצא את עצמו - את חברתו - את קבוצתו? האם העלון "חיינו" סמל תפקיד כל שהוא במערכת החיים הקבוציים, או הוא רק ביטאון "סטרילי"?

מה קובע את דמות העלון? קודם כל וראשית כל - דמות החיים שלנו. הערכים התרבותיים והחומריים - קבעים את הנישה, את הצורה. אבל העלון הוא גם צריך להיות פתוח לעור כמה נושאים... הרהורים שמתרחק אדם עם עצמו, התפתחות ותופעות המסנות את צורת עולמנו או דמותה של החברה - גם הם דברים שזכותם לבוא בעלון הקבוצי (ולא רק מפני שרוצים שחברים יתבטאו - או רוצים למלא דפים).

יתרוננו וחסרוננו של העלון - הוא בכך שהוא "העתון הנפוץ ביותר" בקבוצה. חסר מדר הבקוש. חסרה בקורת.

למה זקוקים העורכים? בעקר - לתגובות. האם החברים מצפים לעלון? האם שמחים לקבלו מדי שבועיים?

אנו, חברי המערכת, נסינו להיות "רגישים" לאופן הנקודות - נקודות תורפה ניסינו להקדים קצת, לעורר ויכוח, להעלות בעיות. לפעמים הצלחנו, לפעמים - פחות. ניסינו להיות במה.

פעם היינו רוצים לשמוע: איזה עלון רוצה הקבוצה? כולו ורוד - השניים? קצת ורוד וקצת שחור? או אפילו קצת צהוב?

דבר אחד עלי לציין, החברים ה"עוסקים" בעלון, אוחזים את מה שהם עושים, אוחזים קצת "משתגעים". משקיעים מרץ, שעות רבות, מחשבה. מנסים, לומדים ושמים על כל עלון המופיע, המשתפר לעיניהם וכאס דואגת - דואגים גם הם לכל דף ודף. כל עלון הוא מעשה יצירה מחדש: כרגע גרסנו עלון - וכבר צריך לדאוג לעלון הבא. זאת עבודה פתוחה, ללא הפסקות בעבודה - הקשורה בחברים ובמוסדות.

מה אחל לעצמנו - מערכת עלון חיינו בחג ה-20, חגנו? —

20 שנה

בשעת ציון יובלות ותאריכים חשובים נוהגים אנו להביש לאחר, לסקור את הנעשה ולסכם. מבט כזה מאפשר לנו להתרומם מעט מעל לאיי יום-יום ולראות כאילו "במכת אחת" את הדרך כולה ואת מגמתה. רבעים כאלה הם רגעי סיפוק רב ולא רק משום שהם מבליטים את ההליכה מהמופע אל הרב, מהחלש אל היציב, מהפשוט אל המשוכלל - אלא מפני שאנו מביטים על כל זה כיוצרי אותה הדרך וכהולכים בה ולא כצופים במחזה.

האם מרוצה אני? האם חשבתי או ציפיתי בחש"ח שכך אחיה

בחש"ח?

קשה להשיב לשאלה כזו. אינני חושב שלפני 20 שנה יכולתי ליצור לעצמי תמונה כל שהיא על השנים שעומדות לפני - לראות תוכניות מתגברות, שאיפות, רצונות - ולבוא היום ולברוק האם נתגשמו התלומות לא אוכל לעשות זאת כשם שאין ביכולתי היום לראות את 20 השנים הבאות.

לעומת זאת ניתן אולי להשיב לשאלה האם באותן 20 השנים הושג המכסימום האפשרי או שניתן היה להגיע ליותר. כאן יש לי הרגשה די חזקה שההשגים יכלו להיות גדולים יותר בששנים רבים.

ב-20 השנים האחרונות חלה התקדמות גדולה בעולם כולו, במזרח ובמערב; באותן 20 השנים זכתה לתנופה כבירה בכל השטחים גם ישראל ובתוכה הגיע גם הקבוצה להשגים נאים.

אך לאור ייחודו המסעי, החברתי והאירגוני היה צריך, לדעתי, הקבוצה "לחשוף" אחוזים נוספים של התקדמות מעל להתקדמות הכללית של הסביבה - ובראש ובראשונה בשטח הכלכלי. חסרה לנו אותה "תודעה מסקית" שצריכה לבוא לבטוי בדביקות למשק, בגלוי ענין בנעשה במשק, ברצון לחסוך, לשפר, לייעל, בניצול רציונאלי של כוחות עבודה, ברצון לתרום יותר, ביצירת ההרגשה של "המשק שלנו".

כך גם בחינוך. למרות היסודות התעיוניים הנעלים והמעולים של שיטת החינוך שלנו, הרי ביצועו סובל מחסרונות רבים, הן בגיליים הרכיט, בכיתות היסוד וכעיקר בגיל המוסד. מחנכים רבים בגיל חנעורית מתהלכים בהרגשה אי-נחת מהתמונה הכללית של מצב החינוך. גם בתרבות (כמובן הרחב ביותר) יש השחלבות הולכת וגוברת בערכי הסביבה ללא יצירה נוספת עצמאית. גם ערכי החברה מוזנחים פה ושם ויש נטייה לראות

בשנויים החברתיים המתחוללים, מגמה של ליברליזציה וסימן להתקדמות רצויה.

בו בזמן שהמשק השיתופי דורש התכנסות של הפרט אל הכלל, השקעת מיטב מאמציו לטיפוח המשק, הרי בשטח החברתי יש מגמה הפוכה של הליכה גוברת מהכלל אל הפרט.

אנחנוניזם זה הוא, לדעתי, המקור לאי יכולתנו להגיע להתקדמות גדולה יותר מזו שהושגה.

ומה הלאה? אינני פסימי, כמובן. לפנינו עוד סנים ואפשר לעשות עוד הרבה. מצטרפים אלינו הבנים וביחד אפשר יהיה להפוך קבוצה לגן עדן. לשם זה נחוצים מספר דברים פרוזאיים לגמרי. בשטח המשקי ננסה לחתור לניצול יעיל יותר של כח אדם העומד לרשותנו, הכשרת הבנים שלנו לתפקידים מקצועיים ע"י השכלה מודרנית, שיפור אמצעי הייצור, חתירת לאי-הודקקות לעבודה שכירה ולעבודת גופים זמניים, פשור של חיסכון וסדר, הגדלת מספר העובדים בייצור, יצירת מקומות עבודה יצרניים נוספים (מעשיה נוספת) וחיסול הדרגתי, אך עקבי, של נטל הריבית הרובץ על המשק.

גם בשטח החינוך אנו מצויים לייעול נוסף, לחיפוש אחר דרכים אירגוניות אשר יבטיחו הקניית חינוך טוב יותר באמצעים קטנים יותר. אינני יודע מה אפשר להתוות כאתגר ל-20 השנים הבאות בשטח החברתי. האלמנטים המעצבים את הדמות של כל חברה הם רבים והשליטה עליהם קשה מאד. אך מאמין אני שאם הבסיס המשקי יהיה איתן ובריא, הרי הוא יוכל להצמיח גם חברה בריאה ומרוצה.

אם בעוד 20 שנה אוציא מאמר זה מהארכיון - מי יודע מה אומר?

קובי

אוסף לראות את הקבוצה בשעותיו הגדולות אבל גם בשעותיו הקטנות ואפורות. להיות במת התמודדות עם כל מחשבה ודעה.

שהעלון יוסיף ללוות את הקבוצה עד יובלי-יובלות.

רליה

גן - והוא בית .

- "אתם, למעשה, חיים את כל חייכם בתוך גן!"
כך אמרה לי שוויצרית אחת בסכמה את חיי איש הקיבוץ בתוך גן ביתו.

ואין זאת הנזמה, אנהנו, אנשי המקום, בגרנו יחד עם הגן, לנו ניראה המבט מאור "טבעי" אך אנשי-עולם המוקדים אותנו לעתים, מופתעים ולמראה הבית הקיבוצי.

אך מי כמונו יודע, שלא כך זה היה "מששת ימי בראשית" הגבעה שלנו - המיתרוממת 26 מטר מעל פני הים - זרועה היתה קוצים ועשבים שוטים, רוחות החורף העזות סאסאו אפחת מכל עבר (זוכרים, איך "עפו" גבות?) ושורות ישרות של ברושים ניסו (לשוא!) לעצור בעדה. ואז באו הראשונים; קמו הבתים הראשונים, ניסעו העצים הראשונים, כל הערכתי נתונה לאותה חברה, שבימים הקשים ההם הילכה בגבעה, כשבירה האחת היא אוחזת בשתיל-העץ הרך ובירה השניה-תוכנית הנקודה, תוכנית בחזקת חזון.

כן, בימים ההם היתה זאת העזת ולעיתים "חוצפה" לנסוע עץ "דוקא" פה, או לסמן דרך שאינה ישרה ב"קו אוירי" אלא מתמסכת בקשת יפה וחובקת מקום, המיעד למדאה רחבת. בזכות אותה החברה, אשר חרף כל הכשלונות והקשיים (ולא רק מידי הטבע...) הוסיפה ונטעה עץ אחרי עץ, בזכותה, לנו הינם עצים, החוגגים עמנו את יום הולדת העשרים. וכעקבות העץ באו השיחים, המדשאות וחתמו על כל אלה... המדרכות, הכבישים, שבאו באיחור אומנם. שאל אחר שאל נכבשו שטחים מידי מלך בור; נשתלה מדשאה, דהיינו עוד שטיח ירוק - ער נפרש, עליו לא יעמוד עוד הקוץ החוס-אפוק, המכוסה אבק. ואין זה סוף פסוק; ביתנו נבנה ומתרחב הגן, הוא המלות העיקבי, חיעיל והנאמן ביותר של כל מעון תרבותי.

הגן שלנו הינם, ממלא בהחלט את יעודו - ואם-

כי קיימת עליות וירידות במצב התחזוקה, הרי שה"יש" הגדול לא נמחק וניתן לשפור ושקום חוץ מאמץ לא גדול. וכך יצרנו בית, ישוב, בעל סגנון שלוו ומיוחד. ילדנו שנולדו "נשתלו" בגוף זה וגדלו במשחק על המדשאות ועל... העצים - המרחב, הגן שמתחת רגליהם, מהווה יריד נרע למשחק.

ומה בחלוף השנים? בחלוף השנים, כל ילוד-שמרת יחבוק בלבו את הגוף הביתי בו הוא נולד ואת שנות ילדותו בילה; גוף זה יהפך לגענועי בית בתיותו במרחקים, אישה צתעצר ותזכר שהנה כבריכת דג-זחב זאת היא נפלה פעם, בהיותה ילדה - וגבר יתבונן לפרומי אקליפטוס, ויזכר,

ששם הוא וחבריו בנו "מחנה". זכרונות אלה לא נמחקים !
 וכך חי הגן אה חייו בחלופ העונות: בקיץ הלוהט יצל העץ עלינו בנופו
 הרחב, המרשאה תציע לנו מצע ירוק-ירוק-ירוק. וכשכא הזמן והעצים
 "מוותרים" על עלוותם העשירה לרוחות המנשבות, יורדים אנו שהסחיו
 הניע, ובחורף איזו תמונה-הוד מתגלם לך בחורף, לעת סערה, בעומדך
 מול עץ ענף, הנאבק על קיומו כשהסערה נאחזת בו! יש במאבק-איתנים
 זה חרבה מן הסימליות, מן החיוב - לגבי האדם, היוצא נלמד מה
 חזוניים הם השופטים העמוקים.

והאביב - שעת הפרחים, ההתעוררות הנפלאה של העצים, הניצנים
 הפורצים מכל וכל - הכל קורא (בקולי קולות!) חיות, הוא האביב.
 ולא אוסיף ואתאר את מעלליו של האביב לאדם (בעזרת הירח!) כי...
 וראי תגידו שתאור כזה לא הולט את גילי, אך אסיים לשבח האביב כשה:

הוא מרענן את האדם לעשייה מחורשת, מחדר את חושיו.
 וודאי יסכימו איתי כל המשוררים, בכל הדורות:

כשהם ותארו ומתארים בשירתם את האביב, את
 האביב שבגן, בנוף הסבע, לא תארו את האביב
 של עיר אלא ראו הם לנגד עיניהם את האביב
 שבנוף הסבע, שבגן, הוא האביב שלנו! לא כן?

צבי ל.

בית הר
מעלות פמודות
מחפסנ נח'ב
בית הר.

בית ים
מצולות מרחב
משברים ואופק
בית ים.

בית יער
עץ נעקר ברוח
אילן קומה מרקיע
בית יער.

בית גן
דרדר עלה וקוץ
נונים מתחדר פרח
בית גן.

שסעון שור.

בית

